

ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Α. Γιορτές μνήμης

Οι εβραϊκές γιορτές βασίζονται στον ετήσιο κύκλο των εποχών της φύσης και στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες κατά τη διάρκεια του έτους. Με την πάροδο των χρόνων, αυτές οι γιορτές συνδυάστηκαν με τα μεγάλα γεγονότα που σφράγισαν την ιστορική πορεία του εβραϊκού λαού. Έτσι, όταν οι Εβραίοι γιορτάζουν, ανακαλούν τα γεγονότα της ιστορίας τους και μεταφέρουν στις νεότερες γενιές τις συνήθειες και τα νοήματα της κάθε γιορτής. Οι εορτασμοί τελούνται τόσο στη Συναγωγή όσο και στο σπίτι με όμορφες τελετές. Οι τελετές αυτές επικεντρώνονται κυρίως στα παιδιά, τα οποία μέσα σε αυτές τις ευχάριστες εμπειρίες των οικογενειακών συγκεντρώσεων αντλούν το μήνυμα της πίστης και γνωρίζουν την ιστορία του λαού τους.

1. Πέσαχ - Πάσαχ

Γιορτάζεται την άνοιξη, διαρκεί οκτώ μέρες και θυμίζει την Έξοδο των Ισραηλιτών από τη σκλαβιά της Αιγύπτου και την εκ νέου γέννηση του λαού τους. Είναι μια γιορτή που φέρνει κοντά όλα τα μέλη της οικογένειας και είναι επικεντρωμένη γύρω από το τραπέζι του Πέσαχ, όπου τελείται το **Σέντερ (δειπνο)** τις δύο πρώτες νύχτες της γιορτής.

Το Σέντερ είναι τελετουργία αυστηρά καθορισμένη. Στη διάρκειά της όλοι διαβάζουν τα κείμενα που αφηγούνται την ιστορία της Εξόδου, τους ψαλμούς που δοξάζουν τον Θεό για τις σωτήριες παρεμβάσεις και για τα θαύματά του, και τραγουδούν τα τραγούδια που αναφέρονται στην ιδιαίτερη αυτή γιορτή. Μια κομβική στιγμή στην αρχή του Σέντερ, είναι οι **«τέσσερις ερωτήσεις»**, που τραγουδούν συνήθως στα εβραϊκά τα μικρά παιδιά της οικογένειας. Εξάλλου, όλη αυτή η τελετουργία έχει ως σκοπό να διηγηθούν οι γονείς στα παιδιά την ιστορία του εβραϊκού λαού και να τα βοηθήσουν να νιώσουν τις εμπειρίες των προγόνων που βγήκαν από την Αίγυπτο. Κάθε Εβραίος θυμάται τις ακόλουθες φράσεις που σημάδεψαν την παιδική του ηλικία μέσα στην γιορτινή και ζεστή ατμόσφαιρα της διευρυμένης οικογένειας:

«Γιατί αυτή η νύχτα είναι διαφορετική από όλες τις άλλες; Διότι όλες τις άλλες νύχτες τρώμε είτε ζυμωτό είτε άζυμο ψωμί, αυτήν τη νύχτα όμως τρώμε μόνον άζυμο. Διότι όλες τις άλλες νύχτες τρώμε όλων των ειδών τα χορταρικά – αυτήν τη νύχτα όμως τρώμε μόνο πικρά χόρτα. Διότι όλες τις άλλες νύχτες, δε βουτάμε ούτε μια φορά, [τα λαχανικά στο ξύδι] αυτή την νύχτα όμως τα βουτάμε δυο φορές. Διότι όλες τις άλλες νύχτες τρώμε καθισμένοι, αυτήν τη νύχτα όμως είμαστε όλοι γερμένοι αναπαυτικά. Και η ανάγνωση-αφήγηση συνεχίζεται από όλους όσους παρευρίσκονται στο τραπέζι.

Στο κέντρο του τραπεζιού είναι τοποθετημένος ο **δίσκος του Σέντερ**. Όλα όσα περιέχει συμβολίζουν κάτι διαφορετικό.

- Ένα καλά βρασμένο σφιχτό αβγό συμβολίζει τη θυσία που γινόταν στον Ναό σε κάθε γιορτή.
- Η κνήμη του αρνιού συμβολίζει τη θυσία του Πέσαχ, όταν θυσιάζαν αρνιά στον Ναό.
- Τα πικρά χόρτα παραπέμπουν στην πικρή εμπειρία της σκλαβιάς στην Αίγυπτο.
- Μια κρέμα από μήλα, ξηρούς καρπούς κανέλλα και κρασί θυμίζει τη λάσπη που χρησιμοποιούσαν οι Ισραηλίτες σκλάβοι στην Αίγυπτο.
- Το σέλινο να θυμίσει ότι το Πάσχα γιορτάζεται την άνοιξη και έτσι ευλογούνται όλοι οι καρποί της γης.
- Αλατισμένο νερό ή ξύδι συμβολίζει τα δάκρυα των Ισραηλιτών στην Αίγυπτο ή τη δύσκολη ζωή που περνούσαν εκεί.
- Τα άζυμα ψωμιά (ματσά) παραπέμπουν στα άζυμα ψωμιά της Εξόδου.
- Τέσσερα ποτήρια με κρασί αντιστοιχούν σε τέσσερις βιβλικές φράσεις που αναφέρονται στη λύτρωση των Εβραίων. Το ποτήρι του προφήτη Ηλία συνδέεται με την προαναγγελία και τον ερχομό του Μεσσία, την εποχή δηλαδή της απόλυτης ελευθερίας και ειρήνης για τον λαό. Σε όλη τη διάρκεια του Σέντερ υπενθυμίζεται ότι όλα αυτά δεν είναι απλώς γεγονότα του παρελθόντος.

Το Πάσχα δεν είναι κάτι που τελειώσε. Είναι η «εποχή της ελευθερίας μας».

2. Σαβουότ (Πεντηκοστή)

Γιορτάζεται στην αρχή του καλοκαιριού και υπενθυμίζει

- την ημέρα που έφεραν την πρώτη σοδειά της χρονιάς προσφορά στον Ναό,
- καθώς και τη μέρα που ο Θεός έδωσε τις Δέκα Εντολές στο Όρος Σινά ως όρο της Διαθήκης του με τον Ισραήλ.

Διαβάζεται το βιβλίο της Ρουθ, όπου περιγράφεται γλαφυρά ο καλοκαιρινός θερισμός. Έθιμο του σπιτιού είναι η κατανάλωση γαλακτερών τροφών που συμβολίζουν την Τορά (καθώς ο Νόμος παρομοιάζεται με το γάλα, που είναι θρεπτική και ωφέλιμη τροφή).

3. Σουκότ (Σκηνοπηγία)

Γιορτάζεται το φθινόπωρο, διαρκεί εννέα μέρες και υπενθυμίζει:

- τις περιπλανήσεις των Εβραίων στην έρημο, μετά την απελευθέρωσή τους από την Αίγυπτο, όταν ήταν αναγκασμένοι **να ζουν σε σκηνές**, καλύβες ή παραπήγματα. Όλα τα γεύματα στη διάρκεια του Σουκότ τρώγονται μέσα στη Σουκά, μια πρόχειρη σκηνή σαν καλύβα, που στήνεται στο προαύλιο, στον κήπο ή στην ταράτσα του σπιτιού. Μέσα στη Σουκά είναι αναμμένα κεριά.
- Με την παραμονή όλων στις πρόχειρες αυτές **σκηνές καταργούνται οι κοινωνικές διαφορές, τονίζεται η ματαιότητα των υλικών αγαθών** και ενδυναμώνεται η πίστη προς τη θεϊκή προστασία.

4. Χανουκά

Γιορτάζεται μέσα στο χειμώνα και διαρκεί οκτώ μέρες.

- Αφορά στη νίκη των Μακκαβαίων (Εβραίων πολεμιστών) το 167 π.Χ. ενάντια στους εχθρούς τους, οι οποίοι βεβήλωσαν τον Ναό του Σολομώντα και δεν τους επέτρεπαν να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα σύμφωνα με τις παραδόσεις τους.
- Η λέξη «χανουκά» σημαίνει «αφιέρωση» ή εγκαίνια, καθώς γιορτάζεται η κάθαρση του Ναού και η αφιέρωσή του εκ νέου στον αληθινό Θεό.
- Η γιορτή επίσης ονομάζεται **και Γιορτή των Φώτων** για το φως των κεριών που ανάβουν σε ανάμνηση του λεγόμενου θαύματος του λαδιού: ένα μπουκαλάκι με μια ποσότητα λαδιού που επαρκούσε για το άναμμα της επτάφωτης λυχνίας του Ναού για μια μέρα κράτησε τη λυχνία αναμμένη για οχτώ μέρες μετά τη νίκη των Μακκαβαίων. Από τότε η εθιμοτυπία που επικράτησε είναι το άναμμα της Χανουκίας τόσο στη Συναγωγή όσο και στο σπίτι: ένα κεριό για κάθε βράδυ της γιορτής.
- Αυτήν την εβδομάδα γίνονται στα σπίτια οικογενειακές και φιλικές συγκεντρώσεις για τα παιδιά, μοιράζονται δώρα, καθώς και το «νόμισμα» της Χανουκά. Το πιο γνωστό παιχνίδι της γιορτής είναι αυτό που παίζεται με μια μικρή σβούρα.

5. Πουρίμ

- Γιορτάζεται η επέτειος της σωτηρίας των Εβραίων της Περσίας από τα χέρια του Αμάν, ενός αξιωματικού του βασιλιά που ήθελε να τους εξολοθρεύσει. Η λέξη σημαίνει «κλήρος» και αναφέρεται στις μηχανογραφίες του Αμάν, που έβαλε κλήρο για να αποφασίσει ποια μέρα θα διέταζε τη σφαγή των Εβραίων της Περσίας. Το σχέδιό του Αμάν δεν ευοδώθηκε και, αντί να σκοτωθούν οι Εβραίοι, ο βασιλιάς διέταξε να σκοτώσουν τον ίδιο. Στο βιβλίο της βασίλισσας **Εσθήρ**, εξυμνείται η ίδια, καθώς και ο θεός της ο Μαρδοχαίος με την παρέμβαση του οποίου εξοντώθηκε ο Αμάν.
- Στη Συναγωγή διαβάζεται το βιβλίο της *Εσθήρ* με ένα ξεχωριστό μελωδικό σκοπό. Στο άκουσμα του ονόματος του Αμάν τα παιδιά χτυπούν τα πόδια τους στο πάτωμα ή γυρίζουν τις ροκάνες τους, για να κοροϊδέψουν τον μισητό εχθρό του Ισραήλ και να μην επιτρέψουν να ακουστεί το όνομά του. Στα σπίτια γίνονται φιλικές συγκεντρώσεις και γεύματα με άφθονο κρασί, ανταλλαγές δώρων και φιλανθρωπίες, ενώ όλοι αλλά κυρίως τα παιδιά μεταμφιέζονται.
- Θεωρείται η πιο χαρούμενη γιορτή του εβραϊκού εορτολόγιου.

Β.Γιορτές μετάνοιας

6. Ρος-Ασανά- Πρωτοχρονιά

➤ Είναι η αρχή του Νέου Έτους, μια γιορτή που δίνει την ευκαιρία στον πιστό να κάνει την αυτοκριτική του, να αναλογιστεί με σοβαρότητα τον χρόνο που πέρασε και να εξετάσει με τον ερχομό του καινούριου χρόνου τα παραπτώματα και τις αδυναμίες του.

- Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της γιορτής είναι το σάλπισμα του **σοφάρ**, ενός κέρατου από κριάρι. Ο ήχος του σοφάρ γεμίζει συγκίνηση τους πιστούς και υπενθυμίζει τα λόγια του σοφού ραβίνου Μαϊμονίδη, που εξηγεί το σκοπό του σαλπίσματος:
- *«Ξυπνήστε, εσείς οι κοιμισμένοι και ζυγιάστε τις πράξεις σας· θυμηθείτε τον Δημιουργό σας και επιστρέψτε μετανιωμένοι σ' αυτόν. Μην είσαστε από εκείνους που χάνουν την αλήθεια κυνηγώντας τις σκιές· που χάνουν τα χρόνια τους γυρεύοντας μάταια πράγματα που ούτε θα τους ωφελήσουν ούτε θα τους λυτρώσουν. Κοιτάξτε βαθιά στις ψυχές σας και κρίνετε τις πράξεις σας· αφήστε τις κακές σας συνήθειες και αναλογιστείτε τις πράξεις σας και ο καθένας σας θα εγκαταλείψει το λάθος δρόμο και τις κακές του σκέψεις και θα γυρίσει στον Θεό. Μόνον έτσι θα μπορέσει να σας συγχωρέσει».* Ως προς τα έθιμα στο σπίτι, στο τελετουργικό τραπέζι της γιορτής, οι Εβραίοι αποφεύγουν κάθε είδους πικρές, ξινές ή αλμυρές τροφές και τρώνε τροφές που συμβολίζουν τη γλυκύτητα, τις ευλογίες, και την αφθονία. Βουτούν το ψωμί στο μέλι αντί για το συνηθισμένο αλάτι και τρώνε γλυκό μήλο ή μήλο βουτηγμένο στο μέλι και προσεύχονται: «Ας είναι το θέλημά Σου να δώσεις σε μας ένα καλό και γλυκό χρόνο».

7. Γιομ Κιπούρ –Ημέρα του Εξιλασμού

- Είναι η «Ημέρα του Εξιλασμού», η μεγαλύτερη γιορτή των Εβραίων.
- Είναι μέρα κρίσης των ανθρώπων από τον Θεό, μέρα που αποφασίζεται η τύχη του καθενός για την επόμενη χρονιά.
- Είναι η μέρα που οι πιστοί αναγνωρίζουν τα λάθη τους, τα ομολογούν και εκφράζουν τη μεταμέλειά τους γι' αυτά, μέσα από τα κείμενα των προσευχών που αναπέμπονται.
- Είναι μέρα προσευχής, κατάνυξης και αποχής από οτιδήποτε καθημερινό.
- Δεν εργάζονται, δεν τρώνε ούτε πίνουν τίποτε από το ηλιοβασίλεμα της παραμονής της γιορτής μέχρι τη νύχτα της επόμενης μέρας.
- Σύμφωνα με την παράδοση, την ημέρα του Εξιλασμού συγχωρούνται μόνο τα αμαρτήματα απέναντι στον Θεό. Αν ο πιστός έχει βλάψει άλλον άνθρωπο, πρέπει πρώτα να του δώσει εκείνος συχώρηση και κατόπιν να ζητήσει συγγνώμη από τον Θεό.

Ιερά κείμενα των Ιουδαίων

1. Τορά- Νόμος

- Η Τορά είναι ο Νόμος του Θεού που ο Μωυσής έδωσε στους Ισραηλίτες, όπως του παραδόθηκε, σε πέντε βιβλία, την Πεντάτευχο.
- Η πίστη και η αναφορά στην Τορά αποτελούν ουσιώδη στοιχεία της εβραϊκής πίστης, καθώς θεωρείται η ολοκληρωμένη αποκάλυψη των εντολών του Θεού.
- Ένα από τα λίγα «δόγματα» του Ιουδαϊσμού είναι η πεποίθηση ότι η πηγή της Τορά είναι ο Θεός και ότι η Τορά οριστικοποιήθηκε από τον Μωυσή.
- Με τη στενή της σημασία η λέξη αναφέρεται μόνο στα πέντε πρώτα βιβλία της Βίβλου, την **Πεντάτευχο**. Συνήθως, όμως, η λέξη Τορά αναφέρεται σε ολόκληρο το περιεχόμενο της Βίβλου που την αποτελούν είκοσι τέσσερα βιβλία, γνωστά από τα αρχικά τους ως TANAK, αρκτικόλεξο που σχηματίζεται – βάσει της παραδοσιακής κατηγοριοποίησης των βιβλίων σε τρεις ομάδες – από το αρχικό γράμμα κάθε ομάδας: TORA NEBIIM
- (ΠΡΟΦΗΤΕΣ) ΚΕΤΟΥΜΠΙΜ
- (ΓΡΑΦΕΣ).
- Η Τορά αντιπροσωπεύει ολόκληρη την εβραϊκή διδασκαλία από την αρχή της Βίβλου ως τις μέρες μας.

2. Ταλμούδ

Είναι ο λεγόμενος προφορικός νόμος και θεωρείται η ραχοκοκαλιά της εβραϊκής θρησκείας και παράδοσης. Η παράδοση διδάσκει ότι ο Μωυσής στο όρος Σινά παρέλαβε τον γραπτό Νόμο (Τορά) και τον προφορικό νόμο, τον οποίο μετέδιδε η μια γενιά στην επόμενη.

Μετά την καταστροφή του Ναού και την εξορία των Εβραίων, προκειμένου να σωθεί ο προφορικός νόμος, άρχισε η καταγραφή του. Γι' αυτό, αν και αποκαλείται «προφορικός νόμος», το Ταλμούδ αποτελεί μια συλλογή και προσεκτική καταγραφή των προφορικών παραδόσεων και περιλαμβάνει κείμενα που αφορούν την ερμηνεία του μωσαϊκού νόμου, αλλά και ποικίλο άλλο υλικό.

Πώς ζουν οι άνθρωποι

Προσευχή

Οι Εβραίοι πιστεύουν ότι ο Θεός ακούει τις προσευχές των πιστών και ότι πάντα ανταποκρίνεται σε αυτές, αν και όχι πάντα με τον τρόπο που περιμένουν οι άνθρωποι. Η προσευχή θεωρείται συνομιλία με τον Θεό, έκφραση ικεσίας και ευγνωμοσύνης.

Σεμά Ισραέλ (Άκου Ισραήλ)

Αποτελεί τη βασική έκφραση πίστης και μαζί τη διακήρυξη του μονοθεϊσμού. Είναι η πιο σπουδαία εβραϊκή προσευχή, οι πρώτες λέξεις που προφέρει ο Εβραίος που προσεύχεται όταν ξυπνάει το πρωί και οι τελευταίες όταν πέφτει για ύπνο το βράδυ. Είναι η πρώτη προσευχή που διδάσκεται στα μικρά παιδιά και τα τελευταία λόγια του Εβραίου πριν πεθάνει. Είναι μια δήλωση πίστης και υπακοής στον ένα και μοναδικό Θεό. Το όνομα του Θεού δε διαβάζεται δυνατά στη Σεμά. Αντικαθίσταται με τη λέξη Αδονάι (=Κύριέ μου).

Άκου, λαέ του Ισραήλ: Ο Κύριος είναι ο Θεός μας – μόνον ο Κύριος. Ν' αγαπάς, λοιπόν, τον Κύριο, τον Θεό σου, μ' όλη την καρδιά σου, μ' όλη την ψυχή σου και μ' όλη τη δύναμή σου. Να μείνουν στην καρδιά σου οι εντολές αυτές, που εγώ σήμερα σου δίνω. Να τις διδάσκεις στα παιδιά σου και να μιλάς γι' αυτές όταν κάθεσαι στο σπίτι σου κι όταν βαδίζεις στο δρόμο, όταν ξαπλώνεις για ύπνο κι όταν σηκώνεσαι. Να τις δέσεις σαν σημάδι στο χέρι σου και να τις έχεις σαν έμβλημα στο μέτωπό σου, ανάμεσα στα μάτια σου. Να τις γράψεις στις παραστάδες της πόρτας του σπιτιού σου και στις πύλες της πόλης σου

Δτ 6, 4-9

Ζωή σύμφωνα με το Νόμο του Θεού

Αν υπακούσετε πραγματικά στις εντολές που εγώ σας δίνω σήμερα κι αν αγαπάτε τον Κύριο, τον Θεό σας, και τον λατρεύετε μ' όλη σας την καρδιά και μ' όλη σας την ψυχή, τότε αυτός θα στέλνει βροχή στη χώρα σας στον κατάλληλο καιρό της, τη φθινοπωρινή και την ανοιξιάτικη, και θα έχετε καλή σοδειά στο στάρι, στο κρασί και στο λάδι σας.

Δτ 11, 13-15

Ξένον δεν πρέπει να τον καταπιέζετε ούτε να τον εκμεταλλεύεστε, γιατί κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι στην Αίγυπτο. Χήρα και ορφανό δεν θα τους καταπιέζετε.

Εξ 22, 20-21

Όταν δανείζεις χρήματα σ' έναν φτωχό συμπολίτη σου, μην του φέρεσαι όπως οι άλλοι δανειστές – μην του ζητάς τόκο. Αν πάρεις το πανωφόρι κάποιου για ενέχυρο, φρόντισε να του το επιστρέψεις πριν από τη δύση του ήλιου, γιατί είναι το μοναδικό του σκέπασμα, με το οποίο προστατεύεται από το κρύο. Με τι θα κοιμηθεί;

Εξ 22, 24-26

Μη διαδίδεις φήμες ψεύτικες. Μη δίνεις για χάρη ενός ανθρώπου αδικού, μαρτυρία αναληθή. Να μην ακολουθείς τους πολλούς στο κακό, και σε περίπτωση δίκης να μην καταθέτεις παίρνοντας το μέρος των πολλών για να διαστρέψεις το δίκαιο. Να μη μεροληπτείς στη δίκη ούτε για χάρη του αδύνατου διαδίκου. Αν συναντήσεις το βόδι του εχθρού σου ή το υποζύγιό του να περιπλανιέται, πρέπει να το οδηγήσεις στον αφέντη του. Αν δεις το υποζύγιο του εχθρού σου να γονατίζει από το φορτίο του, μην τραθήξεις το δρόμο σου, αλλά να τον βοηθήσεις πρόθυμα.

Εξ 23, 1-5

Όταν θερίζετε τα χωράφια σας, μην κόβετε τα στάχια ως την τελευταία γωνιά του χωραφιού σας· και μη γυρίζετε πίσω, μετά το θερισμό, για να μαζέψετε τα στάχια που παρέπεσαν. Ούτε να γυρνάτε πίσω στο αμπέλι σας για να μαζέψετε τα τσαμπιά που έμειναν ή τις ρώγες που έχουν πέσει· να τ' αφήνετε για τον φτωχό και για τον ξένο. Εγώ ο Κύριος, είμαι ο Θεός.

Λευ 19, 9-10

Μην κρατάς πικρία στην καρδιά σου για τον άλλο· εξηγήσου μαζί του ανοιχτά, για να μη σε βαραίνει καμιά αμαρτία εξαιτίας του. Μην είσαι εκδικητικός και μνησικάκος απέναντι στους άλλους, αλλά ν' αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου. Εγώ είμαι ο Κύριος.

Λευ 19, 17-18

Σαμπάτ- Αργία Σαββάτου

- Σαμπάτ είναι η ονομασία της τελευταίας μέρας της εβδομάδας και η λέξη σημαίνει «**διακόπτω την εργασία**».
- Το Σαμπάτ όμως δεν είναι μόνο μέρα ανάπαυσης, αλλά και εξαγνισμού.
- Καθ' όλη τη διάρκεια της μέρας αυτής, ο άνθρωπος πρέπει να αφοσιώνεται σε πνευματικά και θρησκευτικά ενδιαφέροντα.
- Η ιερότητα του Σαμπάτ παραπέμπει στην έβδομη μέρα της δημιουργίας του κόσμου η οποία διήρκεσε έξι μέρες. Την έβδομη μέρα της δημιουργίας, σύμφωνα με τη Γένεση, ο Θεός αναπαύθηκε. Γι' αυτό, όποιος τηρεί το Σαμπάτ, δεν ασχολείται με τις καθημερινές του φροντίδες, απέχει από κάθε είδους εργασία, έτσι ώστε ο ίδιος, η οικογένειά του και οι άνθρωποι που δουλεύουν γι' αυτόν, ακόμη και η φύση γύρω του να αναπαυτούν και να ηρεμήσουν.
- **Η ευχή που ακούγεται την ημέρα του Σαββάτου είναι**
- «**Σαμπάτ σαλόμ**», που σημαίνει «**Να έχετε ένα ειρηνικό Σαμπάτ**».

Το Σαμπάτ στο σπίτι

Οι προετοιμασίες γίνονται από την Παρασκευή. Το τραπέζι αντιπροσωπεύει τον βωμό και η ιερότητά του υπογραμμίζεται από τα δύο ψωμιά που βρίσκονται επάνω του. Αυτά συμβολίζουν το διπλό μάννα που έριχνε ο Θεός στους Ισραηλίτες κάθε Παρασκευή, όταν διέσχιζαν την έρημο, ώστε να μην χρειάζεται να συλλέγουν μάννα τη μέρα του Σάμπατ. Στο τραπέζι τοποθετούνται επίσης όχι λιγότερα από δύο αναμμένα κεριά τα οποία συμβολίζουν τη διπλή εντολή «να θυμάσαι» και «να τηρείς» την ημέρα του Σαββάτου. Τέλος, πάνω στο τραπέζι του Σαμπάτ υπάρχει πάντα κρασί, σύμβολο ευλογίας και χαράς. Την Παρασκευή το βράδυ ο πατέρας βάζει τα χέρια του στο κεφάλι των παιδιών του και τα ευλογεί, ενώ συγχρόνως τους εύχεται να μεγαλώσουν σύμφωνα με τις πατρογονικές παραδόσεις του λαού του Ισραήλ. Για το Σαμπάτ έχουν καθοριστεί τρία γεύματα. Το τελευταίο, αργά το απόγευμα, έχει πιο επίσημο χαρακτήρα και διανθίζεται από περισσότερους θρησκευτικούς ύμνους και θρησκευτική συζήτηση. Οι επιτραπέζιοι ύμνοι που ψάλλονται την ώρα του φαγητού μιλούν για το θείο δώρο του Σαμπάτ.

Η Συναγωγή

Στα εβραϊκά η Συναγωγή ονομάζεται **Μπετ Κνέσετ**, κατά κυριολεξία «Οίκος συνάθροισης». Η γένεση της συναγωγής ανάγεται στην εποχή της εξορίας στη Βαβυλώνα, το 586 π.Χ. – 537 π.Χ., διάστημα στο οποίο οι Ιουδαίοι είχαν στερηθεί τον Ναό τους. Έτσι δημιούργησαν τις συναγωγές,

δηλαδή χώρους όπου συγκεντρώνονταν, για να προσεύχονται και να μελετούν τον Νόμο. Η εξέλιξη και εδραίωση της Συναγωγής σχετίζεται με την εποχή της καταστροφής του δεύτερου Ναού, το 70 μ.Χ., οπότε και οι Εβραίοι αναγκάστηκαν να προσεύχονται χωρίς την τελετουργία των θυσιών. Έκτοτε, Συναγωγές κτίζονταν στις πόλεις και στα χωριά όπου ζούσαν οι Εβραίοι, και οι θυσίες αντικαταστάθηκαν από την προσευχή: «αντί για ταύρους σου προσφέρουμε τις προσευχές μας» (Ωσ 14, 3).

Αν εξαιρέσουμε τον αρχιτεκτονικό ρυθμό και τη διακόσμηση, που ποικίλλουν ανάλογα με τον τόπο όπου βρίσκεται η κάθε Συναγωγή, όλες παρουσιάζουν περίπου την ίδια διάταξη όσον αφορά την εσωτερική διαμόρφωση του χώρου. Προσανατολισμένη προς την Ιερουσαλήμ, στηριγμένη στον τοίχο που βρίσκεται στο βάθος και καλυμμένη με κεντητό παραπέτασμα, τοποθετείται η Ιερή Κιβωτός που περιέχει τους «κυλίνδρους του Νόμου». Μπροστά στην Ιερή Κιβωτό βρίσκεται κρεμασμένη από την οροφή μια λυχνία που παραμένει διαρκώς αναμμένη. Στη βάση της Κιβωτού υψώνεται το αναλόγιο μπροστά στο οποίο στέκεται ο ψάλτης. Στη μέση του κτιρίου της Συναγωγής ορθώνεται μια εξέδρα, από όπου διαβάζεται η Τορά, ο Νόμος. Οι θέσεις για τους πιστούς βρίσκονται διατεταγμένες γύρω από την εξέδρα. Ειδικό μέρος της Συναγωγής είναι προορισμένο για τις γυναίκες, ο γυναικωνίτης. Τα παράθυρα της Συναγωγής είναι κυρίως βιτρώ με εβραϊκές επιγραφές και ιερά σύμβολα. Τα χαρακτηριστικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται για τη διακόσμηση του χώρου είναι οι πλάκες του Νόμου, απεικονίσεις λιονταριών (σύμβολο της φυλής του Ιούδα και χαρακτηριστικό δύναμης), το στέμμα (σύμβολο της Βασιλείας του Θεού) και το Μαγκέν Νταβίντ (το άστρο του Δαβίδ). Επίσης, στις Συναγωγές βρίσκουμε απομιμήσεις της Μενορά, της επτάφωτης λυχνίας που έκαψε στην Κιβωτό της Διαθήκης, μαζί με τις πλάκες του Νόμου που δόθηκαν στην έρημο κι αργότερα μεταφέρθηκαν στον Ναό της Ιερουσαλήμ. Το φως της συμβολίζει το πνευματικό φως που θα πρέπει να φωτίζει ασταμάτητα όλη τη γη. Στις Συναγωγές δεν υπάρχουν αγάλματα, εικόνες, απεικονίσεις παραστάσεων, προσώπων ή άλλες, λόγω της ρητής απαγόρευσης «Ου ποιήσεις σεαυτώ είδωλον ...» (Εξ 20, 4-5).

Ραβίνοι

Ο ραβίνος (=δάσκαλος) είναι ένας από τους κύριους λειτουργούς της εβραϊκής κοινότητας. Αρχικά, οι ραβίνοι ήταν δάσκαλοι. Οι πιο φωτισμένοι απ' αυτούς είχαν και δικαστικές αρμοδιότητες. Με το πέρασμα του χρόνου, οι ραβίνοι απέκτησαν και τις αρμοδιότητες του πνευματικού ηγέτη και του πρωτοστάτη των προσευχών. Μετά την καταστροφή του Ναού το 70 μ.Χ., το σώμα των ιερέων έπαψε να υφίσταται και υπεύθυνοι πλέον για τις θρησκευτικές ανάγκες της κοινότητας καθώς και για την επίσημη εκπροσώπησή της ήταν οι ραβίνοι.

Το παιδί με το φλάουτο

Ένας μικρός βοσκός πήγαινε κάθε μέρα τα πρόβατα του στο βουνό για να βοσκήσουν. Γράμματα δεν ήξερε, αφού δεν είχε πάει ποτέ σχολείο, ήξερε όμως και έπαιζε όλη μέρα τη φλογέρα του. Όταν έγινε πια 13 χρονών, όταν ενηλικιώθηκε δηλαδή, ο πατέρας του τον πήρε

μαζί του στην πόλη, την ημέρα του Γιομ Κιπούρ, στη συναγωγή του μεγάλου δάσκαλου και ραβίνου, Μπάαλ Σεμ Τοβ. Ο μικρός βοσκός φεύγοντας από το σπίτι, έριξε μέσα στην τσέπη του και τη φλογέρα του γιατί αυτή ήταν που του κρατούσε πάντα συντροφιά και με αυτή μπορούσε να εκφράσει όσα είχε μέσα στην καρδούλα του. Τη μέρα του Γιομ Κιπούρ οι Εβραίοι δεν τρώνε και δεν πίνουν τίποτα αλλά και δεν ασχολούνται με τίποτε άλλο παρά μόνο πηγαίνουν στη συναγωγή και προσεύχονται για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες τους.

Καθόταν ο μικρός βοσκός μαζί με τον πατέρα του στη συναγωγή, άκουγε τους ψαλμούς και τις προσευχές που έλεγαν όλοι γύρω του, αλλά ο ίδιος δεν μπορούσε να συμμετάσχει αφού

δεν ήξερε να διαβάσει. Στη μεσημεριανή προσευχή είπε στον πατέρα του: «Έχω μαζί μου τη φλογέρα μου και θέλω πολύ να παίξω μια μελωδία με αυτήν». Τρόμαξε ο πατέρας του και του είπε: «Πρόσεξε καλά κακομοίρη μου μην τυχόν και κάνεις κάτι τέτοιο, εδώ μέσα στη συναγωγή τέτοια ιερή μέρα». Στην απογευματινή προσευχή ξαναείπε ο μικρός στον πατέρα του: «Πατέρα μου, άσε με να παίξω μια μελωδία με τη φλογέρα μου». Εκείνος εκνευρισμένος τον απείλησε ότι διακινδυνεύει την ψυχή του αν συνεχίσει έτσι. Όταν τελείωσε η απογευματινή προσευχή ο μικρός βοσκός είπε στον πατέρα του: «Ό,τι και να γίνει, σε παρακαλώ, σε παρακαλώ πατέρα, άσε με να παίξω λίγο τη φλογέρα μου». Τότε ο πατέρας κράτησε το χέρι του γιου του μη τυχόν και βγάλει την φλογέρα από την τσέπη του και παίζει εκεί μπροστά σε όλους. Αυτό θα ήταν μεγάλη ντροπή και σοβαρή παραβίαση των νόμων της ημέρας.

Στη μέση όμως της τελικής προσευχής, λίγο πριν κλείσουν οι πύλες του ουρανού, στο αποκορύφωμα της κατάνυξης όλων των πιστών, ο μικρός βοσκός κατάφερε να ελευθερώσει το χέρι του από τη λαβή του πατέρα του, έπιασε τη φλογέρα του και φέρνοντας την στο στόμα του, έβγαλε έναν ήχο τόσο δυνατό όση και η ένταση της προσευχής που γέμιζε την καρδιά του. Ταράχτηκαν όλοι αλλά όχι ο μεγάλος δάσκαλος, Μπάαλ Σεμ Τοβ. Αυτός, συντομεύοντας την προσευχή και καλώντας το αγόρι να σταθεί κοντά του, είπε στους πιστούς:

«Αυτό το αγόρι, με τον ήχο της φλογέρας του εξύψωσε τις προσευχές όλων μας και με τον τρόπο του τις διευκόλυνε να φτάσουν στα ουράνια. Αυτό το αγόρι που δεν ξέρει να διαβάσει καμία προσευχή, μας άκουγε όλη μέρα να προσευχόμαστε και μια ιερή σπίθα άναψε μέσα του. Η λαχτάρα του ήταν τόσο μεγάλη που σχεδόν του έτρωγε την ψυχή. Μ' αυτήν του την λαχτάρα έπαιξε τη φλογέρα του, μόνο για τον Θεό, ευλογημένο τ' όνομα Του. Κι ο Θεός δέχθηκε αυτήν του την ανάσα κι έτσι, μαζί με την δική του ξεχωριστή και ιδιαίτερη προσευχή, μπόρεσαν και οι δικές μας προσευχές να φτάσουν στον Θεό.

Διασκευή από το Σέφερ Χασιντίμ, 12ος-13ος αι.

Αντισημιτισμός

Ο όρος αυτός άρχισε να χρησιμοποιείται από τα τέλη του 19ου αιώνα και δηλώνει τη διάκριση και την εχθρότητα έναντι των Εβραίων διαχρονικά, αν και η ρίζα της λέξης παραπέμπει σε διάκριση έναντι των σημαντικών λαών γενικά. Ως φαινόμενο βασίζεται σε αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους Εβραίους και θεωρείται μια μορφή ρατσισμού, καθώς εκδηλώθηκε διαχρονικά με διάφορους τρόπους, όπως άνισο τρόπο μεταχείρισης, συστηματική περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό, στέρση νομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, περιορισμό, αλλά και μαζικές διώξεις με σκοπό την εξόντωση. Η πιο ακραία και βίαιη έκφραση του αντισημιτισμού ήταν το Ολοκαύτωμα των Εβραίων από τη ναζιστική Γερμανία του Χίτλερ. Ορισμός εργασίας του αντισημιτισμού διασκευή (EUMC-FRA/European Parliament Working Group on Antisemitism): «Αντισημιτισμός είναι μια συγκεκριμένη αντίληψη για τους Εβραίους που μπορεί να εκφραστεί ως μίσος προς τους Εβραίους. Οι ποικίλες εκδηλώσεις του αντισημιτισμού στρέφονται εναντίον ατόμων, Εβραίων ή μη Εβραίων, και της ιδιοκτησίας τους, αλλά και γενικά εναντίον των θεσμών και των θρησκευτικών κτιρίων της εβραϊκής κοινότητας».